

Anmälan mot Fosie stadsdelsfullmäktige i Malmö kommun; fråga bl.a. om skyldigheten att dokumentera uppgifter i en muntlig anmälan

Beslutet i korthet: I beslutet bedöms det, vid en strikt tillämpning av 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, inte föreligga någon skyldighet att dokumentera uppgifter i en muntlig anmälan. Det får dock anses ligga i sakens natur att den som tar emot en sådan anmälan, som innehåller uppgifter av den karaktären att de kan komma att ligga till grund för åtgärder från socialnämndens sida, ska dokumentera uppgifterna. I beslutet uttalas vidare att det av en anmälan enligt 14 kap. 1 § andra stycket SoL bör framgå vilka uppgifter som föranlett anmälan. Fosie stadsdelsfullmäktige i Malmö kommun kritiseras för brister i en sådan anmälan till en annan kommun.

Bakgrund

AA och BB var på uppdrag av socialnämnder i olika kommuner familjehem för barn. Även en granne, familjen CC och DD, var familjehem. Fosie stadsdelsfullmäktige i Malmö kommun hade hos den familjen placerat en pojke, EE, född 1998.

Två tjänstemän från Fosie stadsdelsförvaltning besökte AA den 19 maj 2009, varvid hennes kontakter med bl.a. EE diskuterades. Vid besöket uppgav AA att hon ville göra en anmälan angående EE. En skriftlig anmälan kom in till stadsdelsförvaltningen en tid senare.

Stadsdelsförvaltningen skickade en skrivelse, som är daterad den 26 juni 2009, till socialtjänsten i de kommuner som hade placerat barn hos makarna AA och BB. I skrivelsen anförde förvaltningen följande.

Information avseende familjehemmet [AA och BB]

SDF Fosie har en pojke placerad i en familj i grannskapet.

Genom SDF Fosies familjehem och övriga personer i familjehemmets omgivning som känner till familjen [AA och BB] har undertecknade erhållit information gällande de barn som är placerade hos familjen [FF och GG]. Denna information föranledde en kraftig oro från vår sida om hur dessa barn har det.

[AA] har ringt till skola, assistenter, kontaktfamilj samt modern gällande vår placerade pojke. Hon har baktalat familjehemsföräldrarna inför pojken och sagt att han skall bo hos henne. Detta skapade oro hos pojken vilket inte på något sätt gagnade honom. I samband med detta beslöt SDF Fosie att besöka [AA och BB].

Under besöket uppfattade undertecknade [AA] som mycket instabil. Mot bakgrund av besöket samt all den information vi erhållit vill vi härmed göra er uppmärksamma på att missförhållande kan råda.

Vi har tidigare informerat er via telefonen och har även kontaktat de övriga kommunerna som har placeringar hos familjen.

Vi återger ej den information vi fått då detta blir andrahandsuppgifter för er. Personerna själva är beredda att berätta det de vet. Vi har fått tillåtelse att ge er dessa personers namn och telefonnummer för ytterligare information. (Se bilaga)

Anmälan m.m.

I en anmälan till JO framförde jur kand HH, som ombud för AA, klagomål mot tjänstemän vid Fosie stadsdelsförvaltning i Malmö kommun. Han anförde bl.a. följande.

EE sökte upp AA i maj 2009 och berättade att han hade blivit misshandlad i sitt familjehem. AA, som redan tidigare hade anat att ”allt inte stod rätt till i pojkens familjehem”, gjorde en anmälan till stadsdelsförvaltningen. Anmälan fick en helt annan effekt än vad som kunde förväntas. Förvaltningen misstänkliggjorde familjehemmet AA genom att muntligt och skriftligt lämna felaktiga samt vaga och grundlösa påståenden om AA till de kommuner som hade barn placerade hos henne. Agerandet har orsakat AA stort obehag och ekonomisk skada.

HH kompletterade därefter anmälan och anförde bl.a. följande. En av de personer som angavs i bilagan till stadsdelsförvaltningens skrivelse kände inte till att hon var upptagen på listan. När personen kontaktade förvaltningen och begärde att hennes namn skulle tas bort fick hon till svar att ”Det är synd att du inte vill vara med på listan”.

Utredning

Inledningsvis inhämtades vissa handlingar från stadsdelsförvaltningen.

Fosie stadsdelsfullmäktige i Malmö kommun anmodades därefter att inkomma med utredning och yttrande över om ”den information” som förvaltningen erhållit rörande de barn som var placerade hos familjen FF och GG hade dokumenterats. Om förvaltningen hade underlåtit att dokumentera ”informationen” skulle det av remissvaret framgå vilka överväganden som hade gjorts i saken.

I sitt remissvar anförde stadsdelsfullmäktige (socialutskottet) bl.a. följande (åberopade bilagor har här utelämnats).

Besöket hos [AA och BB] föranleddes av att [AA] på flera sätt påverkat vården av [EE], en av Individ och familjeomsorgen (IoF) i Fosie SDF, familjehemsplacerad pojke.

Vid flera tillfällen, under maj månad 2009, kontaktade [EE:s] familjehem familjehemssekreterare JJ och berättade att [AA] ringt till [EE:s] assistenter (bilaga nr 1) samt hans kontaktfamilj (bilaga nr 2). Familjehemmet uppgav också att [EE] berättat att [AA] inför [EE] talat illa om familjehemmet samt att [AA] sagt att han skulle få det bättre i hennes hem och att hon hade pratat med [EE] om allt roligt de skulle göra om han flyttade dit. [EE] är en pojke med mycket stora känslomässiga

och kommunikativa problem och [AA:s] handlande medförde stora konsekvenser för [EE] vad gäller mående och beteende.

Syftet med besöket hos familjen [FF och GG] var att Fosies IoF bedömde det som mycket viktigt att framföra till [AA] vilka konsekvenser hennes handlande fått för [EE] Detta framgår tydligt i det brev som skrivits till de olika kommunerna.

När JJ (Fosie IoF) via telefonsamtal kontaktar [AA] för att boka en tid (bilaga nr 3) frågar [AA] varför [EE:s] familjehem anmält henne. JJ uppger att ingen anmält henne och att det i så fall inte skulle ske till Fosie SDF eftersom Fosie SDF inte har något barn placerat hos henne.

I bakgrunden i anmälan från [AA], står att [EE] uppsökt [AA] för att han har blivit misshandlad i sitt familjehem. [AA] nämnde detta först efter att Fosie IoF ifrågasatt hennes handlande att kontakta [EE:s] kontaktfamilj och skolassistenter. Efter att hon, i telefonsamtalet, fått veta att ingen anmält henne uppger [AA] att hon sett att [EE] inte mår bra och att hon därför kontaktat hans assistenter, JJ uppmanar då [AA] att inte göra egna utredningar gällande [EE:s] mående utan i stället ta kontakt med Fosie IoF om hon tror att det förekommer missförhållanden.

Besök av familjehemssekreterare KK samt JJ hos familjen [G.] bokas in 090519. Under besöket upplevde båda familjehemssekreterarna att det var svårt att få några konkreta svar och att anklagelserna blev allt fler under den tid besöket varade (bilaga nr 4 och 5) samt att samtalet blev allt rörigare. Familjehemssekreterarna uppmanade [AA] att göra en formell anmälan eftersom hon misstänkte missförhållanden i [EE:s] familjehem, vilket hon då gjorde.

Fosie IoF öppnade utredning i syfte att utreda om det fanns missförhållande i [EE:s] familjehem. En omfattande utredning visade att det inte fanns något som styrkte de påståenden som [AA] framfört varför det inte heller fanns någon anledning att omplacera [EE] Detta beslut är ifrågasatt av jur.kand. HH. Flera av händelserna i anmälan har visat sig ha naturliga förklaringar. Utredningen är granskad av länsstyrelsen.

Under Fosie IoFs utredning kontaktades Fosie IoF av namngivna personer (bilaga nr 6) som uttryckte en oro för hur barnen hade det hos [AA]. Fosie IoF uppmanade vederbörande att kontakta de kommuner som hade barn placerade hos [AA]. Utifrån informationen samt [AA:s] underliga beteende vad gäller [EE] gjorde Fosie IoF bedömningen att informera de kommuner som hade barn placerade hos [AA] om att det fanns en oro beträffande hur barnen hade det i sitt familjehem. Det är inte Fosie IoFs uppgift att kontrollera sanningshalten i den information som emottagits utan det är de berörda kommunerna som måste hantera informationen och göra sina egna bedömningar. Fosie IoF har inte gått ut med felaktiga uppgifter eller gjort några vaga och grundlösa påståenden. Ett brev har skickats till de berörda kommunerna vilka i sin tur omfattas av sträng sekretess varför det inte kan ses som att det har "spridits" några felaktiga påståenden eller att någon har blivit misstänkliggjord offentligt.

Den information som kom till Fosie IoFs kännedom kunde ej dokumenteras då varken de placerade barnen eller [AA] är aktuell hos Fosie IoF. Fosie IoF har dock en anmälningsplikt och är skyldiga att lämna uppgifter till berörda kommuner.

Den "lista" som jur.kand. HH refererar till består av personer som kan lämna information. Personerna står inte på någon "hatlista" utan har själva erbjudit sig att ge information till de kommuner som beslutar att utreda förhållandena. Det är upp till personerna själva om de ångrat sig och inte längre vill lämna information. Det brev Fosie IoF skrivit skickades endast till de berörda kommunernas handläggare.

I det telefonsamtal med [kvinnan], som jur.kand. HH i "Tillägg till anmälan" hänvisar till, försökte JJ tala med [kvinnan] om att detta inte var någon "hatlista" utan att hon själv kunde avgöra om hon ville informera, positivt eller negativt. [Kvinnan] står nämnd i bilagan men endast med förnamn, ej med telefonnummer eller efternamn.

[Kvinnan] förklarar för JJ att hon nyss fått barn och att någon sagt till henne att socialen kan ta barnet ifrån henne om hon står på "listan". Då JJ förklarar för [kvinnan] att ingen kan ta hennes barn ifrån henne med anledning av detta uttrycker [kvinnan] att hon är rädd och vill tas bort från "listan". JJ säger då att det är synd att hon känner så. Detta med tanke på att [kvinnan] kände stort obehag och var rädd. Om man tar meningar ur sitt sammanhang kan det bli missvisande.

[En annan kvinna] uppgav att hon hade information och att hon var villig att tala med berörda kommuner, vilket alla på den s.k. "listan" varit villiga till att göra. Anledningen till att Fosie IoF inte informerade kommunerna om vad respektive person sagt var att detta då skulle bli andrahandsinformation och de berörda kommunernas bedömningar måste utgå ifrån egna utredningar.

Fosie IoF anser inte att felaktig information spridits utan har gjort som lagen kräver. Den information som erhöles, under utredningen gällande [EE], var den information som orsakade Fosie IoF:s oro för barnen. Fosie IoF anser att det var viktigt att göra de kommuner som har barn placerade hos [AA] uppmärksamma.

Den information som kommit fram gäller ej Fosie IoF:s placerade pojke varför de uppgifter vi fått avseende [AA] inte kunnat journalföras. Detta samt för att undvika ytterligare eventuella tolkningar gjorde att Fosies IoF bedömde det som viktigt att de berörda kommunerna själva kontaktade de personer som var villiga att ge information.

Jur.kand. HHs brev är daterat 100409. Han uppger att [AA] fortfarande inte fått någon placering för att kommunerna avvaktar att situationen skall bli utredd vilket orsakat [AA] stort obehag och ekonomisk skada. Detta är dock inget Fosie IoF kan ta ansvar för eller på något sätt påverka. De berörda kommunerna gör sina egna utredningar och bedömningar om de skall placera barn eller ej.

HH kommenterade remissvaret.

Bedömning

Genom telefonsamtal och en skrivelse den 26 juni 2009 uppmärksammade Fosie stadsdelsförvaltning socialtjänsten i de kommuner som hade barn familjehemsplacerade hos AA och BB på att det kunde råda missförhållanden i familjehemmet. Informationen grundade sig på vad som hade kommit fram vid stadsdelsförvaltningens besök hemma hos AA och BB den 19 maj 2009 samt på uppgifter som förvaltningen hade fått från det familjehem där EE var placerad och från personer som torde ha känt både familjen FF och GG och familjen CC och DD.

Enligt 14 kap. 1 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL, är myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Jag har därför inte någon invändning mot att stadsdelsförvaltningen kontaktade socialtjänsten i de berörda kommunerna i anledning av vad som hade kommit till förvaltningens kännedom beträffande familjehemmet AA och BB.

Av skrivelsen den 26 juni 2009 gick dock inte att utläsa vilka uppgifter som stadsdelsförvaltningen hade fått rörande de barn som var placerade hos AA och BB. Skälet till att uppgifterna inte återgavs angavs vara att "detta blir

andrahandsuppgifter för er” men att personerna var beredda att berätta vad de visste. I en bilaga till skrivelsen fanns bl.a. namn och telefonnummer till de personer som hade lämnat uppgifter till förvaltningen. I remissvaret har anförts att den information som kom till stadsdelsförvaltningens kännedom inte kunde dokumenteras eftersom varken AA eller de barn som var placerade hos henne var aktuella hos förvaltningen.

Dokumentation av en muntlig anmälan

Enligt 11 kap. 1 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Socialnämnden har således en utredningsskyldighet beträffande sådant som tillhör nämndens verksamhetsområde. Om det finns anledning att inleda en utredning får avgöras efter en bedömning från fall till fall. En sådan s.k. förhandsbedömning grundas i första hand på innehållet i anmälan och socialtjänstens kännedom om den eller de som berörs av anmälan.

När det gäller skyldigheten att göra en förhandsbedömning har det givetvis inte någon betydelse om socialnämnden har fått kännedom om förhållandena genom en skriftlig eller en muntlig anmälan. I båda fallen ska en bedömning göras av om de sakförhållanden som har anmälts kan leda till någon åtgärd av nämnden. Först om så bedöms vara fallet ska en utredning inledas. Då uppkommer ett ärende hos nämnden.

Av 11 kap. 5 § första stycket SoL framgår att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Med handläggning av ärenden avses alla åtgärder från det att ett ärende anhängiggörs till dess att det avslutas genom beslut (prop. 1996/97:124 s. 181). I de fall en anmälan inte föranleder socialnämnden att inleda en utredning uppkommer alltså inte något ärende hos nämnden. Vid en strikt tillämpning av 11 kap. 5 § SoL kan det följaktligen inte anses föreligga någon dokumentationsskyldighet enligt den bestämmelsen för uppgifter i en muntlig anmälan som görs utanför ramen för ett pågående ärende. Enligt min mening får det dock anses ligga i sakens natur att den som tar emot en muntlig anmälan, som innehåller uppgifter av den karaktären att de kan komma att ligga till grund för åtgärder från socialnämndens sida, ska dokumentera uppgifterna. Det gäller exempelvis en muntlig anmälan som kan leda till att socialförvaltningen tar kontakt med vårdnadshavarna till ett barn, att en utredning inleds eller att uppgifter anmäls eller vidarebefordras till en annan myndighet.

De uppgifter som Fosie stadsdelsförvaltning fick från EE:s familjehem och från personer som torde ha känt både familjen FF och GG och familjen CC och DD måste ses som anmälningar. Eftersom uppgifterna inte ledde till en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL hos Fosie stadsdelsfullmäktige uppkom det inte något ärende hos fullmäktige.

Uppgifterna från de utomstående personerna sammantagna med stadsdelsförvaltningens egna iakttagelser i samband med hembesöket hos AA föranledde emellertid förvaltningen att skicka skrivelsen med rubriken "Information avseende familjehemmet AA och BB" till socialtjänsten i de kommuner som hade placerat barn hos familjehemmet. Eftersom uppgifterna de facto kom att föranleda en åtgärd från myndighetens sida får de antas ha varit av den karaktären att de borde ha dokumenterats. Jag har dock inte grund för att rikta någon kritik mot stadsdelsfullmäktige för att så inte skedde.

Stadsdelsförvaltningens anmälan till socialtjänsten i andra kommuner

Som jag uppfattar stadsdelsfullmäktiges remissvar har stadsdelsförvaltningen ansett sig vara skyldig att göra en anmälan enligt 14 kap. 1 § andra stycket SoL till socialtjänsten i de kommuner som hade barn placerade hos AA och BB. Förvaltningens skrivelse får mot den bakgrunden ses som en anmälan enligt den nyss nämnda bestämmelsen. En sådan anmälan bör göras skriftligt med hänsyn till de ingripande åtgärder av socialnämnden som den kan medföra. För att tillförsäkra de barn som berörs av en anmälan det skydd och stöd som de kan ha behov av är det nödvändigt att socialnämnden i den kommun som har ansvar för barnen får kännedom om vad som föranledde stadsdelsförvaltningen att göra anmälan. Detta gäller oavsett om det rör sig om förvaltningens egna iakttagelser eller uppgifter som lämnats av en utomstående anmälare. Att det i detta fall rörde sig om andrahandsuppgifter medför enligt min mening inte att uppgifterna inte skulle ha vidarebefordrats. Jag är därför kritisk till att uppgifterna, i den mån de var relevanta, inte redovisades för berörda kommuner. Detta har otvivelaktigt medfört att AA känt sig "utpekad" utan att närmare kunna förstå varför. Vidare måste det ha försvårat de mottagande socialtjänsternas bedömningar av om förhållandena var sådana att de borde leda till någon åtgärd från deras sida.

Vad som i övrigt har kommit fram föranleder inte något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i det ovan anförda.